

OPDRACHT I
Nazi-ideologie en Volksgemeinschaft

Kijk in de interactieve tijdlijn van het Duitsland Instituut Amsterdam voor meer informatie en historisch beeldmateriaal over Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog.
www.duitslandinstituut.nl/1918-tot-1945

I *Volksgemeinschaft*

Adolf Hitler komt in 1933 aan de macht. Zijn nazipartij vormt Duitsland binnen één jaar om tot een nationaalsocialistische, totalitaire staat. In- en uitsluiting zijn belangrijke onderdelen van de ideologie. Om het nationalistische gevoel in Duitsland te versterken, benadrukt Hitler het verschil tussen het ‘goede’ ‘Arische’ ras en de ‘minderwaardige’ buitenstaanders, zoals joden, Sinti, Roma, homoseksuelen en gehandicapten. Hitler roept op tot een sterke volksgemeenschap, bestaande uit ‘echte’ Duitsers.

Hieronder zie je een citaat uit een toespraak van Hitler van 1 mei 1936.

‘Het was noodzakelijk om het Duitse volk een groot gevoel van gemeenschap te geven. Zoals een enkele soldaat niets is, maar alles is in het leger, zo is ook één volksgenoot niets, maar is hij alles in het kader van de volksgemeenschap. Hier wordt uit de zwakke wil van 60 miljoen enkelingen, een gigantische, geweldige, samengebalde wil van iedereen. Dat moet voor iedere volksgenoot zichtbaar worden. En daarom heeft onze beweging ook deze bijzondere stempel gekregen, daarom de massale acties, de massale demonstraties, het appèl aan het volk.’

Adolf Hitler spreekt in 1934 op de rijkspartijdag van de NSDAP te Neurenberg.

Bron: Bundesarchiv

- a Wat betekent 'volksgemeenschap' volgens Hitler?
- b Waarom is het zo belangrijk om een volksgemeenschap op te richten volgens Hitler?
- c Kan iedereen die wil in deze volksgemeenschap meedoen?
- d Hoe verhoudt deze toespraak van Hitler zich tot de begrippen 'insluiting' en 'uitsluiting'? Licht je antwoord toe met een passage uit de bron. Noem ook een aantal voorbeelden uit de Duitse geschiedenis, waaruit de in- en uitsluiting naar voren komen.

2 Propagandamachine

Om het nazistische gedachtegoed te verspreiden, maakt de nazipartij veel gebruik van moderne massacommunicatiemiddelen. Daarmee brengen ze hun racistische, ultrarechtse wereldbeeld aan de man. Ze wijzen consequent dezelfde zondebokken aan. Dat maakt grote en ingewikkelde problemen overzichtelijk en gemakkelijk te begrijpen voor het volk. En dat blijkt effectief, want de nazipartij is populair in het vooroorlogse Duitsland.

Hiernaast zie je twee propagandaposters uit Hitler-Duitsland. De linker poster is een verkiezingsposter uit de jaren dertig. De rechter poster is een filmposter voor de film *Der ewige Jude* uit 1940.

- a Welke onderdelen van de nazi-ideologie herken je in deze posters? Verwijs naar onderdelen uit de poster.
- b Hoe verhouden deze posters zich tot de begrippen 'Volksgemeinschaft', 'insluiting' en 'uitsluiting'?
- c Kies één van de posters uit en analyseer deze grondig. Welke emoties roept de poster op? Welke beeldelementen worden daarvoor gebruikt? Wat is het doel van de maker van de poster?

Bron: Bundesarchiv

De dag na 9 november 1938: glasscherven en vernielde etalages van joodse winkels in Magdeburg. Bron: Bundesarchiv

3 Welk woord weg?

Hieronder zie je een aantal begrippen die met nazi-Duitsland te maken hebben. Bepaal voor ieder rijtje welk woord er niet in thuishoort en beargumenteer waarom.

- a Wannseeconferentie / vernietigingskampen / rassenwetten
- b Vrede van Versailles / Volksgemeinschaft / Dolkstootlegende
- c Antisemitisme / Nacht van de Lange Messen / Kristallnacht
- d Molotov-Ribbentroppact / Tweefrontenoorlog / Rijksdagbrand

Deze opdracht is ontleend aan: Krijn Thijs (red.), *Duitsland 1918–1991. Twintig vensters op een bewogen eeuw* — Onderwijseditie (Boom Uitgevers Amsterdam/Duitsland Instituut Amsterdam, 2021)